

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII KADENCJA**

Warszawa, dnia 6 czerwca 2012 r.

Druk nr 138

**KOMISJA
USTAWODAWCZA**

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 85a ust. 3 pkt 1 Regulaminu Senatu Komisja Ustawodawcza wnosi o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze oraz niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania Komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniony jest senator Andrzej Matusiewicz.

W załączeniu przekazuję projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej
(-) Piotr Zientarski

USTAWA

z dnia

o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 73 dodaje się art. 73a w brzmieniu:

„Art. 73a. Przepis art. 73 stosuje się odpowiednio do adwokata skreślonego z listy adwokatów z przyczyn wymienionych w art. 72 ust. 1 pkt 7 i 8, pod warunkiem złożenia przez niego egzaminu adwokackiego.”;

2) art. 77b otrzymuje brzmienie:

„Art. 77b. Do egzaminu adwokackiego może przystąpić osoba, która odbyła aplikację adwokacką i otrzymała zaświadczenie o jej odbyciu, oraz osoba, o której mowa w art. 66 ust. 2. Do egzaminu adwokackiego może przystąpić także adwokat, o którym mowa w art. 82 ust. 3.”;

3) w art. 82:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Kara wydalenia z adwokatury pociąga za sobą skreślenie z listy adwokatów.”,

b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Adwokat, wobec którego została orzeczona kara, o której mowa w ust. 2, może ubiegać się o ponowny wpis na listę adwokatów po upływie 10 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego o karze wydalenia z adwokatury.”;

4) w art. 95ł:

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, ustawę z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych, ustawę z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich, ustawę z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów, ustawę z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych, ustawę z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej, ustawę z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawę z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 166, poz. 1317, Nr 210, poz. 1628 i Nr 216, poz. 1676, z 2010 r. Nr 7, poz. 45, Nr 47, poz. 278, Nr 200, poz. 1326 i Nr 217, poz. 1429 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622 i Nr 142, poz. 830.

a) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Zatarcie ukarania dyscyplinarnego następuje z mocy prawa z upływem:

- 1) trzech lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę upomnienia, karę nagany lub karę pieniężną;
- 2) pięciu lat od odbycia kary zawieszenia w czynnościach zawodowych, jeżeli adwokat lub aplikant adwokacki nie zostanie w tym czasie ukarany lub nie zostanie wszczęte przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne;
- 3) piętnastu lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego o wydaleniu z adwokatury, jeżeli adwokat lub aplikant adwokacki nie zostanie w tym czasie ukarany lub nie zostanie wszczęte przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne.”,

b) uchyla się ust. 5,

c) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Z chwilą zatarcia ukarania dyscyplinarnego dziekan okręgowej rady adwokackiej zarządza wykreślenie wzmianki o ukaraniu dyscyplinarnym oraz usunięcie z akt osobowych dokumentów dotyczących ukarania.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 30 dodaje się art. 30¹ w brzmieniu:

„Art. 30¹. Radca prawny skreślony z listy radców prawnych z przyczyny, o której mowa w art. 29 pkt 6, może być ponownie wpisany na tę listę, o ile spełnia warunki określone w art. 24 ust. 1 pkt 3–5 oraz pod warunkiem złożenia egzaminu radcowskiego.”;

2) w art. 36¹ ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Do egzaminu radcowskiego może przystąpić osoba, która odbyła aplikację radcowską i otrzymała zaświadczenie o jej odbyciu oraz osoba, o której mowa w art. 25 ust. 2. Do egzaminu radcowskiego może przystąpić także radca prawny, o którym mowa w art. 65 ust. 2ca.”;

3) w art. 65:

a) ust. 2c otrzymuje brzmienie:

---

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 47, poz. 278, Nr 200, poz. 1326 i Nr 217, poz. 1429 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622 i Nr 142, poz. 830.

„2c. Kara pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego pociąga za sobą skreślenie z listy radców prawnych.”,

b) po ust. 2c dodaje się ust. 2ca w brzmieniu:

„2ca. Radca prawny, wobec którego została orzeczona kara, o której mowa w ust. 1 pkt 4, może ubiegać się o ponowny wpis na listę radców prawnych po upływie 10 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego o pozbawieniu prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego.”;

4) w art. 71:

a) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Zatarcie ukarania dyscyplinarnego następuje z mocy prawa z upływem:

- 1) trzech lat od uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę upomnienia, karę nagany z ostrzeżeniem lub karę pieniężną;
- 2) pięciu lat od upływu okresu zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego, jeżeli radca prawny nie zostanie w tym czasie ukarany lub nie zostanie wszczęte przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne;
- 3) piętnastu lat od uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego o pozbawieniu prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego lub wydaleniu z aplikacji, jeżeli radca prawny lub aplikant radcowski nie zostanie w tym czasie ukarany lub nie zostanie wszczęte przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne.”,

b) uchyla się ust. 6,

c) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Z chwilą zatarcia ukarania dyscyplinarnego dziekan rady okręgowej izby radców prawnych zarządza wykreślenie wzmianki o ukaraniu dyscyplinarnym oraz usunięcie z akt osobowych dokumentów dotyczących ukarania.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 93, poz. 767 oraz z 2010 r. Nr 200, poz. 1326) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 5 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do lekarza weterynarii, który:

- 1) przerwał wykonywanie zawodu na okres dłuższy niż pięć lat;
- 2) uzyskał ponownie prawo wykonywania zawodu po ukaraniu karą, o której mowa w art. 46 ust. 1 pkt 4.”;

2) w art. 51:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu powoduje skreślenie z rejestru członków okręgowej izby lekarsko-weterynaryjnej.”,

b) dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Lekarz weterynarii, wobec którego została orzeczona kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu, może ubiegać się ponownie o uzyskanie tego prawa po upływie dziesięciu lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o pozbawieniu prawa wykonywania zawodu.”;

3) w art. 60:

a) w ust. 2 dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) piętnastu lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o pozbawieniu prawa wykonywania zawodu,”,

b) uchyla się ust. 3.

Art. 4. W ustawie z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Dz. U. z 2008 r. Nr 136, poz. 856, z 2010 r. Nr 107, poz. 679 oraz z 2011 r. Nr 113, poz. 657) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 17 dodaje się ust. 7 w brzmieniu:

„7. Przepisy ust. 1, 3–5 stosuje się odpowiednio do farmaceuty, o którym mowa w art. 51 ust. 3.”;

2) w art. 51 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Farmaceuta ukarany karą wymienioną w art. 46 ust. 1 pkt 4 może ubiegać się ponownie o uzyskanie prawa wykonywania zawodu farmaceuty po upływie dziesięciu lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu farmaceuty.”;

3) w art. 60:

a) w ust. 3 dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) piętnastu lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu farmaceuty,”,

b) uchyla się ust. 4.

Art. 5. W ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 33 po pkt 7 dodaje się pkt 7a w brzmieniu:

„7a) uchwała regulamin określający zasady i tryb odbywania przeszkolenia, o którym mowa w art. 42a ust. 2.”;

2) po art. 42 dodaje się art. 42a w brzmieniu:

„Art. 42a. 1. Członek izby skreślony z listy członków okręgowej izby z powodu orzeczenia kary, o której mowa w art. 54 ust. 1 pkt 4, może ubiegać się o ponowny wpis na listę członków właściwej okręgowej izby po upływie 10 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o skreśleniu z listy członków izby.

2. Ponowny wpis na listę członków okręgowej izby może nastąpić po odbyciu przeszkolenia organizowanego przez radę okręgowej izby, o której mowa w ust. 1, trwającego nie dłużej niż 6 miesięcy, obejmującego zagadnienia z zakresu procesu budowlanego i wiedzy technicznej lub gospodarki przestrzennej i wiedzy z dziedziny urbanistyki.”;

3) w art. 55:

a) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Usunięcie z rejestru wpisu o ukaraniu następuje z urzędu po upływie:

- 1) trzech lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu karą upomnienia lub nagany,
- 2) pięciu lat od upływu okresu zawieszenia w prawach członka izby,
- 3) piętnastu lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o skreśleniu z listy członków izby.”;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Jeżeli w okresach, o których mowa w ust. 2a, członek izby został ukarany inną karą dyscyplinarną, usunięcie z rejestru wpisu o ukaraniu następuje łącznie z usunięciem późniejszego wpisu.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz. U. z 2011 r. Nr 155, poz. 925) wprowadza się następujące zmiany:

---

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 221, Nr 153, poz. 1271 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 124, poz. 1152 i Nr 190, poz. 1864, z 2004 r. Nr 141, poz. 1492, z 2005 r. Nr 150, poz. 1247, z 2008 r. Nr 210, poz. 1321 oraz z 2010 r. Nr 200, poz. 1326.

- 1) w art. 24:
  - a) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. W przypadku skreślenia z listy rzeczników patentowych ponowny wpis na listę może nastąpić po ustaniu przyczyny skreślenia. Przed rozpatrzeniem wniosku Prezes Urzędu Patentowego zasięga opinii samorządu.”,
  - b) po ust. 4 dodaje się ust. 4a w brzmieniu:

„4a. Osoba skreślona z listy rzeczników patentowych z przyczyny określonej w ust. 2 pkt 4 może ubiegać się o ponowny wpis na listę po upływie dziesięciu lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego, w którym wymierzona została kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu rzecznika patentowego.”,
  - c) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Jeżeli skreślenie nastąpiło w wyniku zarzutów dotyczących wykonywania zawodu, a także w przypadku przekraczającej pięć lat przerwy w wykonywaniu zawodu, jaka nastąpiła po skreśleniu z listy z innych przyczyn, ponowny wpis na listę rzeczników patentowych może być uzależniony od złożenia egzaminu uzupełniającego, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach – również od odbycia uzupełniającej aplikacji rzecznikowskiej.”;
- 2) w art. 58:
  - a) uchyla się ust. 8,
  - b) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. W razie orzeczenia wobec aplikanta kary dyscyplinarnej wydalenia z aplikacji ponowne przystąpienie do egzaminu konkursowego może nastąpić po upływie trzech lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego.”;
- 3) art. 67 otrzymuje brzmienie:

„Art. 67. 1. Usunięcie adnotacji na liście rzeczników patentowych lub liście aplikantów, a także odpisu orzeczenia dyscyplinarnego z akt osobowych obwinionego następuje z urzędu po upływie:

  - 1) trzech lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu karą upomnienia, nagany z ostrzeżeniem lub kary pieniężnej, a także wydalenia aplikanta z aplikacji;
  - 2) pięciu lat od upływu okresu zawieszenia prawa wykonywania zawodu rzecznika patentowego;
  - 3) piętnastu lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu rzecznika patentowego lub wydalenia z aplikacji

- jeżeli rzecznik patentowy lub aplikant nie zostanie w tym czasie ukarany lub nie zostanie wszczęte przeciw niemu postępowanie w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej.

2. Pomimo usunięcia z listy rzeczników patentowych adnotacji o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu, z akt osobowych nie usuwa się odpisu orzeczenia do dnia upływu okresu kar dodatkowych bądź okresu utraty biernego lub czynnego prawa wyborczego do organów samorządu.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. Nr 73, poz. 763, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 8 po ust. 7 dodaje się ust. 7a w brzmieniu

„7a. Przepis ust. 7 stosuje się odpowiednio do osoby, o której mowa w art. 21 ust. 2.”;

2) w art. 21 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Osoba ukarana karą, o której mowa w ust. 1 pkt 4, może ubiegać się ponownie o wpis na listę psychologów po upływie 10 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu karą skreślenia z listy psychologów z pozbawieniem prawa wykonywania zawodu.”

3) po art. 29 dodaje się art. 29a w brzmieniu:

„Art. 29a. 1. Krajowa Rada Psychologów prowadzi rejestr ukaranych psychologów, w którym dokonuje się wpisu o ukaraniu dyscyplinarnym. Rejestr jest jawny.

2. Usunięcie z rejestru wpisu o ukaraniu następuje z urzędu po upływie:

1) 3 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę upomnienia lub nagany z ostrzeżeniem;

2) 5 lat od upływu okresu zawieszenia w prawie do wykonywania zawodu;

3) 15 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę skreślenia z listy psychologów z pozbawieniem prawa wykonywania zawodu

- jeżeli psycholog nie zostanie w tym czasie ukarany lub nie zostanie wszczęte przeciw niemu postępowanie w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej.”;

4) w art. 42 dodaje się pkt 7 w brzmieniu:

---

⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1798 oraz z 2009 r. Nr 22, poz. 120 i Nr 92, poz. 753.

„7) prowadzenie rejestru, o którym mowa w art. 29a ust. 1.”.

Art. 8. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej (Dz. U. z 2004 r. Nr 144, poz. 1529, z późn. zm.⁶⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 14 dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Przepisy ust. 1–3 stosuje się odpowiednio do osoby, o której mowa w art. 58 ust. 4a.”;

2) w art. 58 po ust. 4 dodaje się ust. 4a w brzmieniu:

„4a. Osoba ukarana karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego może ubiegać się ponownie o stwierdzenie tego prawa i wpis na listę diagnostów laboratoryjnych po upływie 10 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę pozbawienia prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego.”;

3) w art. 67:

a) w ust. 2 dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) 15 lat od uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę pozbawienia prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego.”;

b) uchyla się ust. 3.

Art. 9. W ustawie z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 126, poz. 1069, z późn. zm.⁷⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 7 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Do postępowania i uchwał podejmowanych przez okręgową radę adwokacką w przedmiocie wpisu na listę lub skreślenia z niej stosuje się odpowiednio art. 12, art. 46, art. 68–69a, art. 72, art. 73 i art. 74 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm.⁸⁾). Do postępowania i uchwał podejmowanych przez radę okręgową izby radców prawnych w przedmiocie wpisu na listę lub skreślenia z niej stosuje się odpowiednio przepisy art. 29, art. 29¹

---

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 119, poz. 1015, z 2006 r. Nr 117, poz. 790, z 2009 r. Nr 76, poz. 641 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654 i Nr 113, poz. 657.

⁷⁾ Zmiany tekstu wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 150, poz. 1240 i Nr 163, poz. 1361, z 2007 r. Nr 121, poz. 831 i Nr 147, poz. 1028, z 2008 r. Nr 180, poz. 1112, z 2010 r. Nr 47, poz. 278 oraz z 2011 r. Nr 178, poz. 1058.

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 166, poz. 1317, Nr 210, poz. 1628 i Nr 216, poz. 1676, z 2010 r. Nr 7, poz. 45, Nr 47, poz. 278, Nr 200, poz. 1326 i Nr 217, poz. 1429 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622 i Nr 142, poz. 830.

i art. 31–31² ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65, z późn. zm.⁹⁾).”;

2) w art. 10 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W miejsce kary zawieszenia w czynnościach zawodowych adwokata i kary zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego stosuje się karę zawieszenia prawa do świadczenia pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej na czas od trzech miesięcy do pięciu lat. Zamiast kary wydalenia z adwokatury i kary pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego stosuje się karę zakazu świadczenia pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej. Przepisy art. 82 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze oraz art. 65 ust. 2ca ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych stosuje się odpowiednio.”.

Art. 10. W ustawie z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz. U. Nr 219, poz. 1708 oraz z 2011 r., Nr 112, poz. 654 i Nr 113, poz. 657) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 87 dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Lekarz, wobec którego została orzeczona kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu, może ubiegać się ponownie o uzyskanie tego prawa po upływie 10 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, w którym wymierzona została kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu.”;

2) w art. 110 w ust. 3 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) po upływie piętnastu lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu karą wymienioną w art. 83 ust. 1 pkt 7.”.

Art. 11. W sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej lub zawodowej, w których przed wejściem w życie niniejszej ustawy wydano orzeczenia o ukaraniu, stosuje się przepisy ustaw, o których mowa w art. 1–10, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 12. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

---

⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 47, poz. 278, Nr 200, poz. 1326 i Nr 217, poz. 1429 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622 i Nr 142, poz. 830.

UZASADNIENIE

1. Ustawa wykonująca wyrok Trybunału Konstytucyjnego

Projektowana ustawa o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze oraz niektórych innych ustaw ma na celu dostosowanie systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 października 2010 r. (sygn. akt K 1/09), stwierdzającego niezgodność z Konstytucją następujących przepisów:

- 1) art. 82 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm.),
- 2) art. 65 ust. 2c ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65, z późn. zm.),
- 3) art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz. U. Nr 41, poz. 178, z późn. zm.),
- 4) art. 51 ust. 3 ustawy z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 93, poz. 767),
- 5) art. 24 ust. 7 ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz. U. z 2011 r. Nr 155, poz. 925),
- 6) art. 55 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42, z późn. zm.).

Sentencja powołanego orzeczenia została opublikowana w: Dz. U. Nr 200, poz. 1326 (data publikacji wyroku: 27 października 2010 r.). Pełny tekst orzeczenia wraz z uzasadnieniem zamieszczony został w OTK ZU z 2010 r. Nr 8A, poz. 76.

2. Przedmiot i istota rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego

2.1. Trybunał zakwestionował przepisy wskazane powyżej w pkt 1-3 w zakresie, w jakim zawierały sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowny wpis”, przepis art. 51 ust. 3 ustawy z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (pkt 4) w zakresie, w jakim zawierał sformułowanie „bez prawa ubiegania

się o ponowne uzyskanie prawa wykonywania zawodu lekarza weterynarii”, zaś przepis art. 24 ust. 7 ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (pkt 5) w całości.

Podobnie negatywnie oceniony został art. 55 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (pkt 6), z tym że przepisowi temu Trybunał Konstytucyjny zarzucił, iż pomija zasady zatarcia wpisu o ukaraniu karą dyscyplinarną skreślenia z listy członków izby.

2.2. Wymienione przepisy stanowiły element regulacji dotyczącej odpowiedzialności dyscyplinarnej (zawodowej), jaką mogą ponosić osoby wykonujące niektóre spośród tzw. wolnych zawodów. Ogólnie rzecz biorąc, wszystkie przesądzały, że osoba ukarana najsurowszą karą dyscyplinarną i w konsekwencji skreślona z listy danego samorządu nie może ponownie ubiegać się o wpis na taką listę. Specyficzna sytuacja zachodziła jedynie na gruncie ustawy o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów, jako że ustawa ta nie przekreślała wprost możliwości powrotu do samorządu, jednak art. 55 ust. 2 nie przewidywał zatarcia wpisu o ukaraniu karą skreślenia z listy członków izby, zaś niezatarty wpis musiał prowadzić do wykreślenia osoby ukaranej, gdyby ta została ponownie wpisana na właściwą listę. Ostatecznie zatem architekt, inżynier budownictwa lub urbanista, który został skreślony z powodu ukarania dyscyplinarnego, a następnie chciał odzyskać uprawnienia, o których mowa w art. 6 ust. 1 wyżej wskazanej ustawy, wpadał w „błędne koło”.

2.3. Wzorcem kontroli w sprawie K 1/09 był art. 65 ust. 1 Konstytucji. Stosownie bowiem do tego przepisu każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy, a wyjątki w tym zakresie mogą być wprowadzone wyłącznie w drodze ustawy.

Wedle ukształtowanego orzecznictwa konstytucyjnego, ustawodawca obowiązany jest zapewnić możliwość wyboru zawodu i miejsca pracy oraz możliwość wykonywania zawodu w sposób wolny od zewnętrznej ingerencji. Niemniej wolność wyboru i wykonywania zawodu nie oznacza nieograniczonej swobody. Do ustawodawcy należy wyraźne określenie przesłanek, od spełnienia których zależy wykonywanie określonego zawodu. Nie może on być przy tym arbitralny, lecz powinien uwzględniać interes innych podmiotów. Co oczywiste, musi również respektować zasady ustanowione w art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Wypowiadając się na temat tzw. wolnych zawodów Trybunał wielokrotnie akcentował, że „(...) treścią wolności wykonywania zawodu jest stworzenie sytuacji prawnej, w której:

po pierwsze, każdy mieć będzie swobodny dostęp do wykonywania zawodu, warunkowany tylko talentami i kwalifikacjami; po drugie, mieć będzie następnie rzeczywistą możliwość wykonywania swojego zawodu oraz – po trzecie, nie będzie przy wykonywaniu zawodu poddany rygorom podporządkowania, które charakteryzują świadczenie pracy.” Z drugiej wszakże strony Trybunał dostrzegł konieczność poddania wolnych zawodów reglamentacji prawnej, zwłaszcza gdy chodzi o uzyskanie prawa wykonywania danego zawodu, wyznaczenie sposobów i metod (ram) prowadzenia określonej działalności zawodowej, a także sprecyzowanie powinności wobec państwa bądź też samorządu zawodowego. Sąd konstytucyjny dawał tym samym wyraz przeświadczeniu, że gwarancja wolności wykonywania zawodu nie tylko nie kłóci się z regulowaniem przez ustawodawcę szeregu kwestii związanych tak z wykonywaniem wolnych zawodów, jak i ze statusem osób zawody te wykonujących, ale wręcz zakłada potrzebę istnienia tego typu regulacji.

Zdaniem Trybunału, z wolnością wykonywania zawodu nie koliduje w szczególności ustalanie przez prawo sytuacji osób wykonujących zawody zaufania publicznego, o których mowa w art. 17 ust. 1 Konstytucji. Podkreślić wypada zresztą, że art. 65 ust. 1 Konstytucji zawiera postanowienia równorzędne – co do ich mocy prawnej – postanowieniom art. 17 Konstytucji. W opinii Trybunału, winny one być stosowane (współstosowane) w tym samym zakresie. Aczkolwiek jedynie wolność wykonywania zawodu, jako pozostająca w leksykalnym związku z treścią art. 17 ust. 1 Konstytucji, może – na podstawie tego przepisu – doznawać ograniczeń wskutek „pieczy” samorządu zawodowego „nad należyтым wykonywaniem zawodu”. Brak jest natomiast argumentów, które pozwalałyby uznać, że owa „piecza nad należyтым wykonywaniem zawodu” stanowi sama przez się przesłankę prawną dla każdej ingerencji w swobodę wyboru zawodu lub w sferę konstytucyjnie gwarantowanej swobody wyboru miejsca pracy.

Nawiązując już bezpośrednio do kontekstu normatywnego instytucji zakazu ubiegania się o ponowne przyjęcie do zawodu, Trybunał Konstytucyjny przypomniał, że zasadność wprowadzania w poszczególnych pragmatykach zawodowych odpowiedzialności dyscyplinarnej przedstawicieli tych grup zawodowych, do których dane przepisy się odnoszą, nigdy nie była kwestionowana. Świadczenie usług na odpowiednim poziomie zapewnia bowiem istniejący w obrębie poszczególnych organizacji samorządu zawodowego system sankcji i procedur gwarantujących przestrzeganie reguł deontologii. Jednak zarówno sam sposób prowadzenia postępowania dyscyplinarnego, jak i wymierzane w nim kary (a także

ich następstwa) muszą mieścić się w granicach interesu publicznego i jego ochrony (art. 17 ust. 1), nie naruszając wszakże art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Celem zaskarżonych regulacji było skuteczne wyeliminowanie z zawodów zaufania publicznego osób, które wykonywały swoje obowiązki niewłaściwie lub dopuściły się innych przewinień dyscyplinarnych, rzutujących negatywnie na ich predyspozycje do wykonywania danego zawodu. Z pewnością służyły więc ochronie potencjalnych „klientów” takich osób, a przez to czyniły zadość jednemu z warunków dopuszczalności ograniczeń wolności i praw konstytucyjnych, jakie ustanawia art. 31 ust. 3 Konstytucji (wymóg „przydatności”). Nie spełniały za to drugiego kryterium decydującego o zachowaniu zasady proporcjonalności, tzn. kryterium „konieczności”, rozumianego jako postulat stosowania takich środków (instrumentów prawnych), które pozwolą na osiągnięcie zamierzonego celu i jednocześnie będą najmniej uciążliwymi spośród środków możliwych do zastosowania. Według Trybunału „(...) bez trudu można wskazać inne możliwości osiągnięcia wymienionego wyżej celu, które nie wymagałyby odebrania osobom usuniętym z samorządów zawodowych prawa ubiegania się o ponowne przyjęcie do tych korporacji. Mogłyby one być mniej dotkliwe dla osób poddanych tej karze, a przy tym zachowywać odpowiedni poziom ochrony ich «klientów» oraz interesu publicznego.” Tytułem przykładu w uzasadnieniu wyroku przywołane zostały takie instrumenty jak: poddanie osób ubiegających się o ponowny wpis na listę (uzyskanie prawa wykonywania zawodu) ocenie pod względem dawania rękojmi należytego wykonywania zawodu i nieskazitelnego charakteru, wprowadzenie wymogu ponownego zdania egzaminu zawodowego lub odbycia stosownego szkolenia. Jak zaznaczył Trybunał: „Byłoby to szczególnie łatwe w odniesieniu do byłych adwokatów, radców prawnych i rzeczników patentowych, gdyż odpowiednie samorzady już obecnie stosują te metody przy ocenie kandydatów do zawodów (...).”

Niezależnie od tego Trybunał Konstytucyjny doszedł do wniosku, iż analizowane rozwiązania cechowały się nieprawidłowym wyważeniem proporcji między konkurującymi wartościami. „Chodzi tu w szczególności o relacje między ochroną praw «klientów» osób zaufania publicznego i osób usuniętych dyscyplinarnie z samorządu zawodowego. Mogłyby one być ukształtowane w inny sposób, niepowodujący tak drastycznej ingerencji w wolność wyboru i wykonywania zawodu. Jak wspomniano, możliwe jest zastąpienie zakazu składania wniosków o ponowny wpis na listę korporacyjną innymi rozwiązaniami, które umożliwiłyby optymalizację realizacji obu wartości (...). Na rzecz ich zastosowania przemawiają zarówno

argumenty prawne (w tym konstytucyjne), jak i praktyczne. Najważniejsze znaczenie ma wśród nich nadmierny rygoryzm i automatyzm badanych przepisów. (...) Nie bez znaczenia jest również nieproporcjonalność charakteru zaskarżonych przepisów do ich celu. Dostęp do zawodów zaufania publicznego musi podlegać ograniczeniom, bo w interesie publicznym leży to, żeby zawody te były należycie wykonywane. Odmowa przywrócenia prawa wykonywania zawodu powinna jednak wynikać z niespełnienia przez osoby zainteresowane warunków merytorycznych (na przykład co do wykształcenia czy cech osobistych), a nie sztucznych przeszkód formalnych (absolutnej niedopuszczalności składania wniosku o ponowne przyjęcie do samorządu zawodowego). Dodatkowo zaskarżone rozwiązania należy ocenić także jako nieekonomiczne i nieracjonalne. Kształcenie osób wykonujących zawody zaufania publicznego przynajmniej częściowo finansowane jest ze środków publicznych (np. w wypadku zawodów medycznych). Na skutek zakwestionowanego rozwiązania zainwestowane w ten sposób kwoty zostaną bezpowrotnie zmarnowane, mimo że (...) przywrócenie do zawodu mogłoby leżeć w interesie społecznym.”

Mając to wszystko na względzie Trybunał orzekł, że zaskarżone przepisy naruszają art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

2.4. W odniesieniu do 82 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze, art. 65 ust. 2c ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych, art. 51 ust. 3 ustawy z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych, art. 24 ust. 7 ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych wyrok wywołał skutki prawne z dniem publikacji, tj. z dniem 27 października 2010 r.

Jeżeli chodzi natomiast o art. 55 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów, to Trybunał Konstytucyjny postanowił odroczyć termin utraty mocy obowiązującej zakwestionowanej normy na okres 12 miesięcy od dnia ogłoszenia orzeczenia. Przepis ten został zatem derogowany z porządku prawnego z dniem 28 października 2011 r.

3. Cel i zakres projektowanej ustawy

Proponowana nowelizacja dotyczy dziesięciu ustaw. Wśród nich znalazły się przede wszystkim ustawy negatywnie zweryfikowane przez Trybunał, z wyjątkiem jedynie ustawy

z dnia 19 kwietnia 1991 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych, ponieważ z dniem 1 stycznia 2012 r. została ona zastąpiona nowym aktem normatywnym, a mianowicie ustawą z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz. U. Nr 174, poz. 1038). Ponadto projektem objęto zmiany w: ustawie z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Dz. U. z 2008 r. Nr 136, poz. 856, z 2010 r. Nr 107, poz. 679 oraz z 2011 r. Nr 113, poz. 657), ustawie z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. Nr 73, poz. 763, z późn. zm.), ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej (Dz. U. z 2004 r. Nr 144, poz. 1529, z późn. zm.), ustawie z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w RP (Dz. U. Nr 126, poz. 1069, z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz. U. Nr 219, poz. 1708, z późn. zm.). Tak szeroki zakres projektowanej ustawy znajduje uzasadnienie zarówno w motywach rozstrzygnięcia z dnia 18 października 2010 r., jak i w uwagach na temat konsekwencji tego orzeczenia.

Otóż, za sprawą wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego z systemu usunięte zostały normy, które uniemożliwiały adwokatom, radcom prawnym, pielęgniarkom i położnym, lekarzom weterynarii oraz rzecznikom patentowym powrót do właściwych samorządów zawodowych w przypadku ukarania najsurowszą karą dyscyplinarną. Z kolei w stosunku do architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów efekt taki nastąpił z upływem terminu odroczenia wyznaczonego w pkt V sentencji wyroku. Niemniej – jak zauważył sam Trybunał – na gruncie badanych ustaw powstały luki prawne wynikające z braku postanowień co do terminu zatarcia wspomnianej kary dyscyplinarnej. Dlatego też nieodzowne jest uzupełnienie zawartych w nich regulacji o przepisy odnoszące się do tej właśnie kwestii.

Podobnym „mankamentem”, tzn. brakiem stosownych postanowień w kwestii zatarcia kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu czy też skreślenia z listy samorządu cechują się również ustawy dotyczące farmaceutów, psychologów, diagnostów laboratoryjnych, lekarzy oraz – w zakresie wykonywania tzw. stałej praktyki – prawników zagranicznych, zwłaszcza zaś tych, którzy posiadają obywatelstwo Unii Europejskiej. W związku z tym także na gruncie przedmiotowych ustaw niezbędna jest interwencja ustawodawcy.

Przewiduje się wprowadzenie cezury czasowej (jednocześnie przyjęto tu okres 10 lat), której upływ pozwoli zainteresowanym ponownie ubiegać się o wpis na odpowiednią listę korporacyjną. Poza tym proponuje się ustalenie terminu zatarcia kary wykluczenia z danego zawodu (skreślenia z listy), przy czym miałby on być dłuższy aniżeli sam „okres karencji”.

Pozwoli to samorządom na podejmowanie w pełni świadomych decyzji odnośnie do wniosków osób chcących powrócić do zawodu.

Kierując się z kolei postulatami o charakterze *de lege ferenda*, projektodawca uznał za celowe wprowadzenie dodatkowych wymogów dla osób aspirujących po raz kolejny do samorządów zawodowych (egzamin dla adwokatów i radców prawnych, natomiast dla tych grup, które prawo wykonywania zawodu uzyskują po wykazaniu się określonym wykształceniem – odpowiednie przeszkolenie).

Jednocześnie korekcie należy poddać przepis odnoszący się do osób, które szkolą się w ramach aplikacji rzecznikowskiej. Ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych – inaczej niż ustawy regulujące funkcjonowanie samorządów adwokackiego i radcowskiego – dopuszcza bowiem możliwość trwałego zamknięcia drogi do zawodu rzecznika patentowego aplikantom ukaranym za przewinienie dyscyplinarne. W tej sytuacji pozostawienie zakazu powrotu na aplikację rodziłoby niewątpliwie zastrzeżenia z punktu widzenia spójności systemowej.

Ponieważ do wypełnienia luki prawnej powinno dojść jak najszybciej, w projekcie zaproponowano przepis przejściowy oparty na zasadzie bezpośredniego działania nowego prawa (art. 11). Uregulowanie to będzie korzystne dla beneficjentów ustawy, a organom samorządów da pewność co do przepisów, jakie mają stosować w indywidualnych sprawach.

4. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Wejście w życie projektowanej ustawy skutkować będzie jednoznacznym ustaleniem okresów wykluczenia z wolnych zawodów objętych nowelizacją oraz wyraźnego wskazania terminów, po upływie których zatarciu podlegać będą najsurowsze kary dyscyplinarne. Jak już zostało nadmienione powyżej, adwokaci, radcowie prawni, lekarze weterynarii, farmaceuci, architekci, inżynierowie budownictwa, urbaniści, rzecznicy patentowi, psychologowie, diagnosty laboratoryjni, lekarze oraz prawnicy zagraniczni zyskają prawo ubiegania się o ponowny wpis na właściwą listę po upływie 10 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego. Problem ten zostanie więc uregulowany analogicznie, jak w odniesieniu do pielęgniarek i położnych, którym art. 64 ust. 5 ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych przyznaje *expressis verbis* możliwość ponownego

ubiegania się o uzyskanie prawa wykonywania zawodu. Natomiast terminy zatarcia wzorowane są na regulacji z art. 86 ust. 1 pkt 5 wymienionej ustawy (tutaj 15 lat).

W stosunku do większości zawodów opisywany efekt zostanie osiągnięty przez dodanie w ustawach nowych jednostek redakcyjnych lub ich fragmentów (punktów), jedynie w przypadku prawników zagranicznych nastąpi to za sprawą odesłania wprowadzonego w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w RP (projektowana zmiana odesłania z art. 7 ust. 2 jest już tylko konsekwencją zmian proponowanych w ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze oraz ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych).

Wobec propozycji wyznaczenia adwokatom i radcom prawnym dodatkowego warunku w postaci obowiązku złożenia egzaminu zawodowego, nowością będzie to, że osoby powracające do tych zawodów (aczkolwiek wyłącznie ukarane uprzednio za przewinienia dyscyplinarne) będą musiały po raz kolejny przystąpić do egzaminu, o którym mowa w art. 78d ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze oraz art. 36⁴ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. Wypada w tym miejscu zaznaczyć, że tego typu obowiązek funkcjonuje aktualnie w ustawie z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (por. art. 24 ust. 5). Stąd też odnośnie do rzeczników patentowych nie ma potrzeby wprowadzania nowych rozwiązań.

Co się tyczy zaś pozostałych zawodów, to projekt zakłada obowiązek odbycia stosownego przeszkolenia, a zatem niejako rozciąga na regulowaną sferę obowiązek znany już poszczególnym ustawom (tak samo zresztą omawiana kwestia została uregulowana w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarstwa i położnej, Dz. U. Nr 174, poz. 1039, z późn. zm. – zob. art. 26 ust. 1). Rozwiązanie to będzie nowością jedynie w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów. W związku z tym właściwe organy samorządów zawodowych architektów, inżynierów budownictwa, jak również urbanistów, zostaną równocześnie wyposażone w kompetencję do podejmowania uchwał w przedmiocie zasad oraz trybu odbywania szkoleń.

W przekonaniu projektodawcy, odbycie efektywnego przeszkolenia, pod nadzorem i według zasad ustalonych przez samorząd, będzie w tym wypadku wystarczającym warunkiem dla powrotu do danego zawodu.

5. Skutki projektowanej ustawy

Projektowana ustawa zmierza do wykonania obowiązku dostosowania systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Podstawowym jej skutkiem prawnym będzie wobec tego zastąpienie regulacji wadliwych rozwiązaniami spełniającymi wymogi konstytucyjne. Oczekuje się, iż wejście w życie proponowanych przepisów, zwłaszcza z uwagi na wprowadzane obowiązki ponownego złożenia egzaminu zawodowego albo odbycia stosownego przeszkolenia, nie obniży poziomu ochrony osób korzystających z usług przedstawicieli poszczególnych samorządów. Nie ulega za to wątpliwości, iż przywrócona zostanie właściwa równowaga między interesem publicznym a interesem indywidualnym (tu interesem osób wykluczonych z zawodu), co może wpłynąć na społeczny odbiór nowelizowanych ustaw jako bardziej racjonalnych i wyznaczających rzeczywiście tylko niezbędne ograniczenia.

Ponadto, w dobie wciąż niekorzystnej proporcji osób świadczących usługi w ramach tzw. wolnych zawodów (czy to prawniczych, czy też np. medycznych) i osób będących odbiorcami tychże usług, możliwość powrotu do zawodu – uzależniona oczywiście od spełnienia określonych przesłanek – sprzyjać będzie większej dostępności samych usług.

Wreszcie nie można pominąć argumentu, do którego odwołał się w swym wywodzie Trybunał, wskazując na zbyt rygorystyczny i automatyczny charakter zakwestionowanych sankcji. Dotyczy to rzecz jasna marnowania kapitału społecznego oraz, przynajmniej pośrednio, środków publicznych wydatkowanych w sferze edukacji. W opinii projektodawcy wprowadzenie projektowanych zmian pozwoli na wyeliminowanie tego zjawiska w normowanym obszarze.

Szacuje się, iż projektowana ustawa nie spowoduje skutków finansowych dla budżetu państwa.

6. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

.....
T ł o c z o n o z p o l e c e n i a M a r s z a ł k a S e n a t u
.....